

*Jiří Jeřábek, Kristýna Holoubková, Jana Koukalová, Zuzana Němcová, Šárka Mládková,
Kateřina Kotásková*

Čečensko

1. Charakteristika území a stručná historie

Oficiální název: Čečeni republika, Čečenskaja respublika (Čečenská republika)

Rozloha: 15 700 km²

Počet obyvatel: 730 000 (2004) + cca 350 000 čečenských uprchlíků mimo Čečensko
a + cca 90 000 čečenských Rusů žijících mimo Rusko

Hlavní město: Grozny (Groznyj)- 320 000 obyv., další větší města: Gudermes, Argun, Šali..

Jazyk: ruština (ofic.), čečenština (podobnost s íránskými dialekty)

Hospodářství: - zemědělství (87%) , - průmysl a obchod (4%), - služby (9%)

Strategická poloha území: přes Čečensko (sever Kavkazu) vede důležitý

- ropovod (z Kaspického moře do ruského Alaviru),

- plynovod (do ruského Stavropolu).

- ložiska ropy a zemního plynu

- železniční uzel na území Č. spojující Baku (Azerbajdžán) s ruským Rostovem na Donnu a Astrachan s Armavirem.

Geografická poloha: Čečensko leží v oblasti Kavkazu, kde se střetává množství etnik různého vyznání. Již v minulosti zde docházelo k napětí mezi jednotlivými skupinami, které mnohokrát vyústilo v ozbrojený konflikt.

Historie: První zmínka o Čečencích, kteří s příbuznými Inguši tvoří samostatnou etnickou skupinu, pochází z arménského rukopisu ze 7.stol. Od 10.stol lze na historickém území čečenského společenství sledovat vliv křesťanství, které bylo v průběhu 18.stol. vytlačeno islámem (nadvláda turecké Osmanské Říše). V pol. 19.stol., kdy byl vliv Osmanské říše již silně oslaben, obsadila oblast Čečenska ruská expediční armáda a zahájila nekompromisní proces šíření pravoslavné víry se snahou rozdělit typická kmenová společenství do menších celků. Čečenci reagovali vzpourou a byla vyhlášena povstalecká válka proti Ruské říši. (Imán Šamil – hrdinný vůdce Čečenců). Poč. 60.let byla oblast Čečenska připojena k Ruské říši. Následoval kulturní a ekonomický úpadek. Roku 1917 a 1918 se snažili Čečenci osamostatnit a připojit ke Gruzii a Turecku. Následovaly represe Rudé armády. Roku 1934 bylo Čečensko sloučeno s Ingušskem. Za 2. svět. války se Čečensko přiklonilo k Německu, za to bylo Rudou armádou krutě stíháno. Po válce byly přesídleny „nepřizpůsobivé“ rodiny do Kazachstánu. Toto nařízení bylo zrušeno roku 1957. Někteří Čečenci se vrátili do své rodné země, kde se však mezitím usadily přistěhovalecké ruské rodiny.

2. Příčiny vzniku konfliktu. Okolnosti, které vedly k vypuknutí násilí

Důležitou příčinou vzniku konfliktu je bezpochyby strategická pozice Čečenska. Začalo docházet k **ruské expanzi** z důvodu jejich snahy získat **přístup k Černému moři** a k Indii. Expanze vedla k prvním ozbrojeným střetům. Historie konfliktu Ruska a Čečenska spadá do 18. století, kdy se car Petr I. pokoušel přístup k Černému moři získat. Překážkou se stal severní Kavkaz. Carští vojáci byli nakonec zahnáni bojovnými horskými kmeny. Ruská agrese přesto nadále probíhala i celé 19.

století. Dalším popudem k rostoucí expanzi byla poměrně **významná naleziště ropy**. Groznyj se stal významným ropným střediskem Ruska.

Odpor mohlo vyvolat i **přijetí islámu** v 18. století. Podle Samuela P. Huntingtona jsou nejpravděpodobnějšími místy vzniku ozbrojeného konfliktu **zlomové linie, kde se srážejí odlišné náboženské a kulturní vzorce**. Takovým místem je dle jeho názoru i Kavkaz. *Militarismus, nestrvitelnost a blízkost vůči nemuslimským skupinám jsou přetrvávající rysy islámu a mohou vysvětlit náchylnost muslimů ke konfliktům v historii, pokud tato existovala. Koncem dvacátého století mohly k tomuto sklonu přispět tři další časově omezené faktory. Jedno vysvětlení, které podávají samotní muslimové, zní, že západní imperialismus a podrobení muslimských společností v devatenáctém a dvacátém století o nich vytvořily obraz jakožto ekonomicky a vojensky slabých společností, v důsledky čehož na ně nemuslimské společnosti pohlížejí jako na snadný terč útoku. Podle tohoto tvrzení jsou muslimové oběti široce sdílených předsudků, srovnatelných s antisemitismem, jenž západní společnosti prostupoval v minulosti. Muslimské skupiny jsou jako Palestinci, Bosňané, obyvatelé Kašmíru a Čečenci jsou podle Kabara Ahmeda „jako Indiáni, utlačované skupiny, zbavené důstojnosti, uvězněné v rezervacích vytvořených ze zemí jejich předků.*

3. Klíčové události

Čečensko žádá nezávislost

listopad 1990 – Čečensko-ingušská ASSR vyhlásila svrchovanost a plnou nezávislost na SSSR pod názvem Čečensko-ingušská republika, kterou Sovětský svaz neuznal

1991 - rozpad Sovětského svazu

8. června 1991 – kvůli napětí mezi Čečenci a Inguši byla jednostranně vyhlášena Čečenská republika (v hranicích celé Čečensko-ingušské republiky)

říjen 1991 – Džochar Dudajev zvolen prezidentem

1991 – 1994 – v zemi vládne chaos, korupce, všichni nečečenci a nepřivrženci Dudajevova režimu jsou krutě stíháni, mnoho lidí prchá ze země

1992 - stažení sovětských vojsk z Grozného, zbraně, které tu zanechali později Čečenci využili

První čečenská válka, měla být blesková, ale nebyla

10. prosince 1994 – vpád ruských vojenských jednotek do Čečenska

únor 1995 – Rusové konečně dobývají Groznyj, Čečenští rebelové reagují sérií teroristických útoků na ruské půdě

březen 1995 – dobytá většina část území

červen 1995 – zadržení rukojmích v nemocnici v Budyonnovsku pod vedením Shamila Basajeva

červenec 1995 – zahájena rusko-čečenská jednání o politickém statutu Čečenska

březen 1996 – během přerušení mírových rozhovorů byl zabit při leteckém útoku Džochar Dudajev

začátek srpna 1996 – čečenští rebelové zastihli ruské vojáky nepřipravené a dobyli sídlo proruské vlády v Grozném, za několik dní převzali kontrolu nad většinou území

31. srpen 1996 – ukončení mírových rozhovorů uzavřením **chasavjurtské dohody**-Rusko kapitulovalo a ztratilo nad územím kontrolu, konečné rozhodnutí o Čečensku mělo padnout v roce 2001

Radikalizace čečenské společnosti – islámští fundamentalisté se prosazují

1997 – čečenským prezidentem byl zvolen Aslan Maschadov

1997 – 1999 – radikalizace wahhábitických složek, jejichž cílem je vytvoření islámistického státu

Druhá čečenská válka, tentokrát začínají čečenští rebelové

1999 – vpád wahhábitických složek do Dagestánu v Rusku

září 1999 – série teroristických útoků – bombardování obytných bloků jedovatým plynem na několika místech v Rusku

2000 – Ruská armáda obsazuje Groznyj a přebírá kontrolu nad zemí, FBS (Federální bezpečnostní služba) je pověřena velením.

Boj pod hlavičkou terorismu trvá

mezinárodní organizace nemají do Čečenska přístup

2000 – zprovoznění nového ropovodu, pro transport ropy z Kaspického moře mimo území Čečenska

23. říjen 2002 – teror v moskevském národním divadle, přes 700 rukojmích

9. květen 2004 - pumový atentát na prezidenta Achmata Kadyrova na stadionu v Grozném, Kadyr zabit

srpen 2004 – novým proruským prezidentem byl zvolen Alu Alchanov, v očích rebelů zrádce spolupracující s Moskvou; dle voleb měl být prezidentem Ičkerija Aslan Maschadov, umírněný separatista, který usiloval o dočasné příměří

září 2004 – teroristický útok na školu v Beslanu, 1200 rukojmích, 330 bylo zabito, polovina dětí

březen 2005 - Aslan Maschadov byl odhalen a zabit, na jeho místo nastoupil Abdul Chalim Sajdullajev

listopad 2005 – volby – zvítězila strana Ruská jednota

4. Charakteristika stran konfliktu

Ač se na první pohled může zdát, že konflikt má pouze dvě strany, Rusko a Čečensko, situace v oblasti Čečenska je daleko složitější. Konflikt má několik rovin a několik stran. Zmíněné strany a konfliktní důvody se navzájem spojují a ovlivňují a tvoří tak propletenec složitých geograficko politických vztahů v oblasti.

Jde o:

1. Konflikt mezi původními čečenskými obyvateli (starousedlíky) a ruskými obyvateli Čečenska

Tato rovina konfliktu byla prvotním impulsem k rozpoutání dalších novodobých konfliktů s historickými kořeny v dané oblasti. Konflikt začal vznikat v roce 1957, kdy bylo Čečencům umožněno vrátit se z vyhnanství ze střední Asie do Čečenska. Jejich zemi a domovy v té době obývali Rusové, kteří se po 2. sv. válce do Čečenska přistěhovali za vidinou socialistického rozvoje oblasti, kterou ruská vláda slibovala. Čečenští starousedlíci byly se situací v zemi nespokojeni (proruská vláda, pravoslaví, atp.) a začali útočit na ruské obyvatelstvo.

2. Konflikt mezi čečenskými starousedlíky a ruskou vládou o správu oblasti

Cílem čečenských povstalců je vytvoření samostatného nezávislého islámského státu Ičkeria (Čečensko) s vládním právem tzv. Šaria a islámskými náboženskými skupinami. Dalším cílem je sjednocení všech území na Kavkaze s převahou muslimů do hlavního náboženského Imanátu.

Čečenští povstalci, za dosažením tohoto cíle, organizují partyzánské a povstalecké akce v Čečensku, Kavkaze a Rusku, proti ruské armádě, policii, úřadům, ruským civilistům a vládním představitelům. Povstalci jsou sdruženi zejména ve dvou organizacích - Front of the Liberation Ičkerija(FLI) a Ičkerija People's Liberation Army(IPLA), které vznikly v rámci tzv. "3. čečenské války" po roce 1999. Každá organizace má zhruba 800 až 1 000 bojovníků a jsou financovány z prodeje zbraní, mezinárodních zdrojů a z různých zdrojů z islámských zemí. Samozvaným vůdcem čečenských povstalců se stal Džochar Dudajev. Další významnou osobou na straně čečenských povstalců se stal polní velitel Aslan Maschadov, který byl v roce 1997 zvolen čečenským prezidentem.

Na straně ruské vlády stojí nejdříve ruský prezident Jelcin, který byl vystřídán prezidentem Putinem. Cílem ruské vlády je zachovat Čečensko jako federativní republiku. Má k tomu více důvodů – přístup k moři, ropná naleziště na území Čečenska a strategická pozice, tvořící nárazník pro islámské země. Rusko konflikt s Čečenskem považuje za svůj vnitřní konflikt (**nikoli mezinárodní, neboť Čečensko je federativní republikou Ruska, nikoli samostatným státem**). Po 11. 9. 2001 pak Rusko čečenské povstalecké hnutí označilo za teroristy a konflikt tak dostal novou dimenzi boje s terorismem. Rusko se tak víceméně snaží ospravedlnit svoje zásahy a jejich tvrdost na území Čečenska. Nelze však říci, že jim čečenští povstalci pro takové jednání nenabízí prostor.

3. Konflikt uvnitř řad čečenských povstalců

Po četných bojích a vyčerpanosti země se část čečenských povstalců radikalizovala. Tito radikálně orientovaní povstalci se nazývají **Wahhábité**. Jde o radikální islámisty, vykládající fundamentálně Islám. Prostředkem proti jinověrcům je djihád, svatá válka, druh odporu využívající teroristické metody. Právě tyto radikální skupiny dávají Rusku dobrou záminku, aby s Čečenci bylo zacházeno jako s teroristy a celé povstalecké hnutí označeno za terorismus. Představitelem této radikální skupiny byl Džochar Dudajev. Jelikož jeho snahou bylo „pouze“ dosažení nezávislosti, nikoli starost o hospodářskou situaci země, jeho opora začala slábnout a došlo k četným násilným pokusům o jeho svržení ze strany čečenských povstalců. Dudajev a jeho ozbrojenci v čele s Šamilem Basajevem ovládli Grozňj, zbytek země však byl převážně proti nim. V čele umírněných povstalců pak stál Aslan Maschadov, který se stal 1997 prezidentem. Basajev se však s jeho zvolením nedokázal smířit a vyhlásil proti němu další boje.

4. Konflikt mezi civilním obyvatelstvem Čečenska (zahrnující jak čečenské starousedlíky, tak obyvatelstvo ruské národnosti) a ozbrojenými válečníky (zahrnující jak radikální čečenské povstalce, tak ruské ozbrojené síly)

Stranou konfliktu, která se sice aktivně bojí neúčastní, avšak nejvíce pociťuje důsledky války jsou civilní obyvatelé, na jejichž straně je nejvíce obětí, a to jak v důsledku postupu ruských vojsk, tak v důsledku bojů čečenských povstalců. Velké množství žen, které ve válce přišly o členy svých rodin se pak dává na stranu čečenských povstalců, a bojuje prostřednictvím sebevražedných atentátů (tzv. černé vdovy). Další formou bojů mezi čečenskými povstalci a Ruskou armádou jsou únosy, které jsou během rusko-čečenské války skoro na denním pořádku. Civilní obyvatelstvo a ochránci lidských práv z nich viní ruské vojáky i čečenské povstalce. V roce 2004 zmizelo beze stopy 168 lidí a další únosy stále přibývají. Dalším velkým problémem jsou uprchlíci, hledající útočiště v okolních zemích.

5. Náboženský konflikt mezi islámskou vírou čečenských starousedlíků a pravoslávím ruských obyvatel Čečenska a Ruska

V 16. a 17. stol. se Čečensko v důsledku nadvlády turecké osmanské říše dostalo pod silný vliv proislámské sunitské kultury. Počátek náboženské roviny konfliktu se datuje do roku 1830, kdy Čečensko obsadila ruská armáda a došlo k násilnému šíření pravoslaví (viz historie Čečenska).

Čečenská společnost není tradiční islámskou společností, je pro ni typické rozdělení do klanového a rodového zřízení, ty jsou členěny podle regionální příslušnosti. Postavení klanů a rodů se region od regionu liší. Klanové zřízení má v čečenském právu vlastní místně samosprávné právní postavení. Mezi klany a rody platí krevní msta jako tradicionalistický právní úkon. Do náboženského citění patří i silná úcta ke rodné krajině, která má pro ně magickou hodnotu. Tento směr islámské víry je označován jako sufismus (lidový islám).

5. Síly a události mimo region, ovlivňující vývoj sporu (geopolitika konfliktu).

Konflikt v Čečensku nevyvolal žádné velké reakce na poli mezinárodní politiky. Byl považován za vnitřní záležitost Ruské federace. Většina důležitých hráčů světové politiky se odváží jen k vlažné kritice, vyjádřili maximálně své „znepokojení“.

EU je kritizovaná za svůj nekonfliktní přístup k tomuto tématu. Toto je také zapříčiněno velmi vřelými vztahy **Německa a Francie** s Ruskem (nová německá kancléřka nastavuje nově více proamericky orientovanou politiku). Podobná situace je v Radě Evropy, kde by mohl být využit institut Evropského soudu pro lidská práva, ale zatím tato možnost nebyla iniciována. V OSN se také neobjevila podstatnější aktivita, vyvíjející tlak na Rusko. Spojené národy se angažují v konfliktu pomocí svých humanitárních organizací.

Více kriticky orientovaný postoj zaujímají USA. Dále to jsou spíše různí poslanci na státní úrovni (u nás např. Štětina) či někteří poslanci Evropského parlamentu. Tito svým tlakem iniciovali větší vstřícnost při udělování azylu čečenským běžencům. Česká republika byla z těchto řad kritizována za málo vstřícný **postoj k čečenským žadatelům o azyl**. Dokonce Rakousko svolilo (proti pravidlům EU), že žadatelé, kteří byli odmítnuti v ČR mohou znovu zažádat o azyl v Rakousku. Velmi kritické postoje k postupu Ruska a k liknavosti západních politiků mají většinou nevládní humanitární organizace (u nás Člověk v tísni).

6. Dosavadní strategie řešení konfliktu a jejich výsledky

- **Listopad 1994** -Intervence ruské armády do Čečenska, kde se násilím k moci dostal proislámský diktátor Dudajev a vyhlásil samostatnost Čečenska. (Intervence ruské armády je spornou. V době, kdy vtrhla ruská armáda, byl Dudajevův režim v koncích, veřejnost odrazilo jeho přiklon k islámu. O vpádu do Čečenska rozhodli nejvyšší ruští generálové.) (Švankmajer 2004: 497)

Rozpoutání 1. čečenské války (1994 – 1996), která se protáhla na partizánskou. Vyvrcholení v bojích o Groznyj, kde se povstalcům podařilo dobýt půl města. "

Výsledek: Rusové se rozhodli vést mírové rozhovory, jejichž výsledkem byly *chasavjurské dohody* ze dne 31. srpna 1996. Rusko fakticky kapitulovalo a ztratilo nad územím kontrolu. Konečné řešení čečenské otázky bylo odloženo na rok 2001.

- **V roce 1995** Rusko poskytlo Čečensku státní samostatnost. Byla vyvedena ruská vojska a policie, zrušeny soudy a prokuratura, ale k právnímu uznání samostatnosti nedošlo. (Po válce je ekonomika Čečenska zdevastovaná, 90% nezaměstnanost ve věku 20 -35 let.)

Výsledek: Radikalizace společnosti a odštěpení radikálního muslimského hnutí – wahhábitů, kteří se přiklonili k mezinárodním teroristickým skupinám (Taliban) a vyhlásily Rusku džihád.

- **Po roce 1995** Amnesty International podala několikrát zprávu o tom, že v Čečensku dochází k evidentnímu porušování lidských práv z obou stran: Rusové – mučení, mimosoudní popravy, zabíjení nevinných pod záminkou kolaborace s odbojem; povstalci – únosy, mučení, brutální vraždy unesených, atd.

Západní velmoci začínají kritizovat Rusko za řešení čečenské otázky. Proč až nyní?:

1/ za vlády Jelcina se vyčkávalo na jakou stranu se přikloní „nové Rusko“, navíc zde byly ekonomické a politické zájmy na nových ruských trzích

2/ prezident Putin jasně ukázal, že Rusko je a bude velmocí, která se nebude podvolovat vůli západních zemí (podpora jaderného zbrojení Iránu, navázání obchodních a politických styků s Čínou a Indií) (Švankmajer 2004: 497)

- **Rok 1997 - Parlamentní volby plus volby čečenského prezidenta** byly uznány RE i Ruskou federací. Vyhrál Maschadov.

Výsledek: Maschadov nezvládá svoji pozici a kontrolu nad územím. Roste míra násilí na civilním obyvatelstvu, únosy a protizákonná činnost. Basajev začíná podrývat Maschadovu pozici a rozšiřuje radikální islámské řady.

- **V roce 1999** Propukla 2. čečenská válka. Čečenští islamisté v čele s Basajevem vpadli do Dagestánu se snahou o vytvoření islámského státu s přístupem ke Kaspickému moři. Maschadov odsuzuje invazi.

Výsledek: Přestaly platit chasavjurské dohody. Čečensko se stalo hrozbou ruské bezpečnosti. Ruská federace označila válku jako „**boj proti terorismu**“. Do oblasti nemají přístup mezinárodní organizace a pozorovatelé. Díky událostem září 2001 Rusko pro toto tažení získalo mezinárodní podporu.

- **V roce 2001** Rada Evropy vyjádřila myšlenku nové čečenské ústavy podporu a nabídla odbornou pomoc. Poslanci Rady Evropy a Státní Dumy Ruské federace vytvořili Veřejnou konzulátní radu s cílem nalezení politického řešení konfliktu. Čečenská vláda vystoupila proti

záměru vypracovat novou čečenskou ústavu, neboť podle nich předválečná čečenská ústava stále platí. Obě strany jsou opakovaně vyzývány k mírovým jednáním – světové i ruské nevládní organizace, protesty čečenských obyvatel i uprchlíků v Ingušsku.

Výsledek: Podle ochránců lidských práv má VKR sloužit Rusku jako zástěrka neochoty jednat se zákonnými představiteli Čečenské republiky Ičkeria.

- **Rok 2003 Referendum o ústavě** – Rusko přislíbilo širokou autonomii v případě, že ústava projde. Rusko se snaží ústavou „vrátit Čečensko do ruského právního pole“. Dle ruských zdrojů se referenda zúčastnilo až 90 % obyvatel a z toho 96 % hlasovalo pro.

Výsledek: Obránci lidských práv považují výsledky za zfalšované. Hnutí čečenského odporu označilo referendum za frašku. Rada Evropy své oficiální pozorovatele na referendum nevyslala.

Rezoluce „O porušování lidských práv a humanitárního práva v Čečensku“ - Poslanci Evropského parlamentu vyzvali Rusko k důraznějšímu stíhání osob, které se provinily vůči civilistům a žádají vytvoření podmínek pro návrat čečenských uprchlíků. Rusko je rovněž kritizováno za neochotu ke spolupráci s mezinárodními humanitárními organizacemi.

(Human Rights Watch – několikrát upozornila RE na opakované porušování lidských práv, Lékaři bez hranic vydala dokument, ve kterém obvinila mezinárodní společenství z pasivity v otázce čečenských uprchlíků)

Výsledek: Moskva rezoluci kritizuje. Vymýcení teroristů z čečenského území vnímá jako důležitou součást antiteroristické kampaně. Rusko jako suverénní stát má povinnost zabezpečit ústavní pořádek na svém území.

- **Rok 2005 se Čečensko nachází pod ruskou vojenskou správou**, plánuje přijetí ústavy a vypsaní parlamentních a prezidentských voleb. Infrastruktura i ekonomika zůstává kryta Ruskem. Nezaměstnanost 90%. Porušování lidských práv z obou stran neustále trvá - únosy, vydírání, ilegální obchod s ropou, které vedle pašování drog.

Listopad 2005 - Parlamentní volby, dle volební komise se voleb zúčastnilo kolem 67 % obyvatel. Vyhrála proruská strana Jednotné Rusko. Dle plánů Moskvy by mělo zformování nového parlamentu ukončit poslední etapu začlenění jihoruského regionu do Ruské federace.

Výsledek: Aktivisté bojující za nezávislost Čečenska označili volby za frašku. Ve volbách hlasovalo i 35 000 ruských vojáků, kteří trvale slouží v Čečensku. Voleb se nemohli zúčastnit zástupci čečenských separatistů. Místní obyvatelé o věrohodnosti voleb také pochybují, ale uvědomují si, že ústavou uznaná autonomie jim přinese větší samostatnost v rámci Ruska.

7. Navrhovaná řešení

Otevření prostoru pro mezinárodní organizace, demilitarizace země a celého regionu a konsolidace poměrů pod jejich dohledem. Postupné nahrazení ruské armády mezinárodními silami. Po vytvoření nové infrastruktury, odzbrojení celé oblasti by teprve bylo možné zahájit rozhovory o možném právu na sebeurčení.

Ale: Ruská armáda neumožňuje mezinárodním silám vstup do země, nemožný je i odchod ruských vojsk z Čečenska, protože by to vedlo k občanské válce, hospodářská krize a nezaměstnanost vedou k radikalizaci obyvatelstva).

Podobný návrh ukončení rusko-čečenského konfliktu představil v roce 2003 ministr zahraničí Čečenské republiky Ičkerija Ijas Achmadov. Tento plán počítá s demilitarizací země, zavedení „podmínečné nezávislosti“, vytvoření mezi národního řídicího orgánu pod hlavičkou OSN a nasazení pořádkových sil OSN, podobně jako v Kosovu či Východním Timoru. Ve svém návrhu vypočítává mimo jiné negativní důsledky konfliktu na ekonomiku země i na celou společnost a hledá příčiny stávajícího konfliktu už od ruské kolonizace Kavkazu v 18. století.

8. Sporné otázky

Jde o teroristické hnutí nebo povstalecké?

Jaký má vlastně Čečensko mezinárodně právní statut?
Je vůbec v zájmu Ruska situaci v Čečensku uspokojivě vyřešit?
Jak to že je na mezinárodním poli tolerováno porušování lidských práv v Čečensku?

9. Informační zdroje

Huntington, Samuel P.: Sřtět civilizací – boj kultur a proměna světového řádu, Rybka Publisher, Praha 2001. str. 321.

Liščák V., Fojtík P.: Státy a území světa. První vydání. Libri, Praha 1996.

Novotný J.: Konflikt v Čečenské republice v letech 1994 až 1998, Brno, 2000.

Švankmajer M.: Dějiny Ruska, Lidové noviny, Praha, 2004, str. 460 -501.

http://www.sibik.cz/cec_text.htm

http://karel.studnet.sk/prayer/archive/nf_kms/cecenci.htm

<http://www.sweb.cz/armady-sveta/cecna.htm>

<http://E-POLIS.CZ/VIEW.PHP?ID=73&CATID=4> (21.11.2005)

www.watchdog.cz (25.11., 29.11., 5.11.)

www.lib.utexas.edu (3.12.2005)

www.rferl.org (3.12.2005)